

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI**

ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ

ÖZEL EĞİTİM VE KAYNAŞTIRMA

Ankara, 2016

-
- Bu modül, Mesleki ve Teknik Eğitim okul / kurumlarında uygulanan Çerçeve Öğretim Programlarında yer alan yeterlikleri kazandırmaya yönelik olarak öğrencilere rehberlik etmek amacıyla hazırlanmış bireysel öğrenme materyalidir.
 - Millî Eğitim Bakanlığınca ücretsiz olarak verilmiştir.
 - **PARA İLE SATILMAZ.**

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	ii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	3
1. ÖZEL EĞİTİMLE İLGİLİ TEMEL KONULAR	3
1.1. Tanımlar	3
1.2. Özel Eğitimle İlgili Temel Kavramlar	3
1.3. Özel Eğitimin Önemi ve Amacı	4
1.3.1. Özel Eğitimin Önemi	4
1.3.2. Özel Eğitimin Amacı	5
1.4. Özel Eğitimin Temel İlkeleri	6
1.5. Türkiye’de Özel Eğitimin Gelişimi	6
1.6. Engele Neden Olan Etmenler	7
1.6.1. Doğum Öncesi Etmenler	7
1.6.2. Doğum Anına Ait Etmenler	7
1.6.3. Doğum Sonrası Etmenler	8
1.7. Engel Türleri	8
1.8. Engelli Bireye Sahip Ailelerin Geçirdiği Evreler	9
1.9. Erken Tanı ve Önemi	11
1.9.1. Erken Tanı	11
1.9.2. Önemi	12
UYGULAMA FAALİYETİ	13
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	14
ÖĞRENME FAALİYETİ-2	16
2. KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİ İLE İLGİLİ TEMEL KONULAR	16
2.1. Kaynaştırma Eğitimi	16
2.2. Kaynaştırma Eğitiminin Amacı	17
2.3. Kaynaştırma Eğitiminin Temel İlkeleri	17
2.4. Kaynaştırma Uygulamaları	18
2.4.1. Tam Zamanlı Kaynaştırma	18
2.4.2. Yarı Zamanlı Kaynaştırma	19
2.4.3. Tersine Kaynaştırma	19
2.5. Ülkemizde Kaynaştırma/ Bütünleştirme Yoluyla Eğitim Uygulamaları	19
2.6. Kaynaştırma Yoluyla Eğitim Uygulamalarında Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar	20
UYGULAMA FAALİYETİ	24
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	25
MODÜL DEĞERLENDİRME	27
CEVAP ANAHTARLARI	29
KAYNAKÇA	30

AÇIKLAMALAR

ALAN	Çocuk Gelişimi ve Eğitimi
DAL	Erken Çocukluk Eğitimi
MODÜLÜN ADI	Özel Eğitim ve Kaynaştırma
MODÜLÜN SÜRESİ	40/24
MODÜLÜN AMACI	Öğrencilere, özel eğitim ve kaynaştırma eğitimine katılımı ilgili bilgi ve becerileri kazandırmaktır.
MODÜLÜN ÖĞRENME KAZANIMLARI	<ol style="list-style-type: none">1. Özel eğitim ve kaynaştırma eğitimi açıklayabileceksiniz.2. Kaynaştırma eğitimi ile ilgili temel konuları açıklayabileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	<p>Ortam: Sınıf, erken çocukluk eğitim kurumları, özel eğitim kurumları, özel eğitim sınıfları, rehberlik araştırma merkezleri, özel ve kamu kurum ve kuruluşlarında bulunan eğitim odaları</p> <p>Donanım: Kaynak kitaplar, Bilgisayar, projeksiyon, afiş, broşür, dergiler, uyarıcı pano, fotoğraflar, CD, VCD</p>
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Modül içinde yer alan her öğrenme faaliyetinden sonra verilen ölçme araçları ile kendinizi değerlendireceksiniz. Öğretmen, modülün sonunda, size ölçme aracı (çoktan seçmeli test, doğru-yanlış, vb.) kullanarak modül uygulamaları ile kazandığınız bilgi ve becerileri ölçerek değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Her çocuk, birbirinden farklı gelişim özelliklerine sahiptir. Ancak farklılıkların belirgin olduğu bireylerde özel eğitime ihtiyaç duyulmaktadır. Bireysel ayrılıkları dikkate almayan eğitim uygulamalarının başarılı olma şansı yok denecek kadar azdır. Bireyin engelinin erken farkına varılması, tanının erken konması ve eğitime erken başlanması bireyin gelişimini olumlu yönde etkileyecektir. Ülkemizde 2014-2015 eğitim- öğretim yılında örgün eğitimde özel eğitim alan öğrenci sayısı MEB istatistiklerine göre 259.282 olarak tespit edilmiştir. Verilen bu sayı bizlere özel eğitim konusuna özel bir önem vermemiz gerektiğini göstermektedir.

Bu modülde özel eğitimin ne olduğunu, özel eğitimle ilgili temel kavramları, özel eğitimin ilkelerini ve ülkemizdeki gelişimini, engelleme nedenleri ve engel türlerini; engelli çocuğu olan bir ailenin geçirdiği evreleri, erken tanı ve önemini, kaynaştırma eğitimi ve kaynaştırma uygulamalarının nasıl yapıldığını öğreneceksiniz. Edindiğiniz bilgiler doğrultusunda etkinlik hazırlayabileceksiniz.

Engelli çocukların topluma kazandırılmasında modül sonunda edinmiş olduğunuz bilgi ve becerilerin önemi büyük olacaktır. İçinde bulunduğunuz toplumu bu çocuklarla ilgili bilinçlendirecek, öğrendiğiniz bilgileri erken çocukluk eğitim kurumlarında ve özel eğitim kurumlarında kullanabileceksiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

ÖĞRENME KAZANIMI

Özel eğitim ve kaynaştırma eğitimini açıklayabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Kaynaştırma uygulamaları ile ilgili rapor hazırlayınız, hazırlamış olduğunuz raporu öğretmeninize ve arkadaşlarınıza sununuz.

1. ÖZEL EĞİTİMLE İLGİLİ TEMEL KONULAR

1.1. Tanımlar

- **Özel eğitim:** Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri, bu bireylerin tüm gelişim alanlarındaki özellikleri ile akademik disiplin alanlarındaki yeterliliklerine dayalı olarak uygun ortamlarda sürdürülen eğitimidir.
- **Özel eğitime ihtiyacı olan birey:** Çeşitli nedenlerle bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından beklenen düzeyden anlamlı farklılık gösteren bireydir.
- **En az sınırlandırılmış eğitim ortamı:** Özel eğitime ihtiyacı olan bireyin toplumla bütünleşmesini sağlamaya yönelik sosyal, öz bakım, dil ve iletişim alanlarındaki davranışlar ile düzeyine uygun akademik ve mesleki bilgi ve becerileri kazandırmak amacıyla destek eğitim hizmetlerinin de verildiği ve mümkün olduğunca yetersizliği olmayan akranlarıyla bir arada olmasını sağlayan en uygun eğitim ortamıdır.
- **Kaynaştırma:** Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimlerini, destek eğitim hizmetleri de sağlanarak yetersizliği olmayan akranları ile birlikte okul öncesi, ilköğretim, orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan özel eğitim uygulamalarıdır.

1.2. Özel Eğitimle İlgili Temel Kavramlar

Özel eğitimde temel kavramlar zedelenme/ sapma, yetersizlik ve engeldir.

- **Zedelenme/ Sapma:** Bireyin fizyolojik, psikolojik, sosyolojik, anatomik yapısında geçici ya da kalıcı türden bir kayıp, yapı ya da işleyiş bozukluğu olur. Bacakların olmayışı, kolların felçli oluşu, parmakların tutmayışı, yüz felci, zekâ

geriliği gibi durumlar birer zedelenmedir. Bazen bireyin özelliklerinde zedelenme olmaksızın belirgin farklılıklar olabilir. Boyunun akranlarına göre çok uzun oluşu, ya da tam tersine çok kısa oluşu gibi. Bu gibi durumlar bireyi akran grubundan çok farklı gösterir. Çevresindekiler çoğu kez bu farklılığın farkında olurlar. Bu gibi farklılıklar “sapma” olarak adlandırılır.

- **Yetersizlik:** Zedelenme ya da bazı sapmalar sonucu, bir insan için normal kabul edilen bir etkinliğin önlenmesi, sınırlanması, yerine getirilememesi halidir. Bacakların olmamasından dolayı yürüyememe, koşamama, zekâ geriliğinden dolayı algılayamama gibi durumlardır. Yetersizlik geçici-kalıcı, giderilebilir-giderilemez, gelişen-gerileyen, etkisi durumdan duruma değişebilen özellikler gösterebilir. Bunlar derecelidir. Yetersizlik daha çok bireye bağlıdır ve bireyseldir.
- **Engel:** Bireyin yaşamı boyunca yaşına, cinsiyetine, sosyal ve kültürel faktörlere bağlı olarak oynaması gereken roller vardır. Birey yetersizlik yüzünden bu rolleri gereği gibi oynayamaz durumda kalırsa buna engel denir. Örneğin, görme bozukluğu olan bir kişi gözlük kullanarak normal yaşantısını sürdürebiliyor ve hiçbir eğitsel, sosyal, psikolojik desteğe ihtiyaç duymuyorsa bu kişinin engelli olduğu söylenemez. Diğer taraftan, özel bazı araç- gerece, eğitimde bazı özel yöntemlere, metoda ihtiyaç duyuyor ve öğretmenin, özel eğitim uzmanının, psikologun özel yardımına gereksinim duyuyorsa bu kişinin özel eğitime gereksinimi olduğu söylenebilir. Bu kişi için ise görme engelli diyebiliriz. Engelli bir birey, belli ortamlarda engelli olabilirken başka ortamlarda engelli olmayabilir. Örneğin, görme engelli bir birey uygun fiziksel donanıma sahip (asansörlerde sesli sinyallerin, kapılarda Braille yazıların yer alması vb.) iş yerinde engelli olmazken, bu özelliklere sahip olmayan işyerlerinde engelli olabilir.

1.3. Özel Eğitimin Önemi ve Amacı

1.3.1. Özel Eğitimin Önemi

Toplumdaki her birey özeldir ve her biri farklı özelliklere sahiptir. Dünya Sağlık Örgütü WHO'nun 2011 yılında yayınladığı Dünya Engellilik Raporunda dünya nüfusunun (2010 dünya nüfus tahminlerine göre) yaklaşık % 15'inin bir tür engellilik ile yaşadığı tahmin edilmektedir. Ülke nüfusumuzun % 12,29'u engelli olup, bu oranın % 26'lık bölümü özel eğitime gereksinim duyan bireyleri kapsamaktadır. Millî Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2014- 2015 verilerine göre de ülkemizde özel eğitim örgün eğitim öğrenci sayısı 259.282 olarak tespit edilmiştir. Tüm bu veriler özel eğitime ihtiyaç duyan bireylere ve onların eğitimlerine özel bir önem verilmesi gerektiğini göstermektedir. Özel eğitim, yetersizliğin engele dönüşmesini önleyen, yetersizliği olan bireyin toplumda bağımsız üretici olmasını sağlayan ve bireyin becerilerini geliştiren bir eğitim hizmetidir. Engelli bireyi kendine yeterli hale getirerek toplumla kaynaşmasını sağlar. Böylelikle toplumun bu bireylere yönelik olumsuz tutumları da değişecektir.

Özel gereksinimi olan bireylerin mümkün olan en erken dönemde, gereksinimlerine uygun eğitim ortamlarında uygun yöntem ve araçlar kullanılarak desteklenmesi, kapasitelerini en üst seviyede kullanabilmeleri açısından önemlidir. Böylelikle, bireylerin başkalarına bağımlı olmadan ihtiyaçlarını karşılayabilecek yeterliliğe gelmeleri, yeteneklerinin ortaya çıkması, toplumla kaynaşmaları, üretici hale gelmeleri sağlanacaktır.

1.3.2. Özel Eğitimin Amacı

Özel eğitim, Türk Millî Eğitiminin genel amaç ve temel ilkeleri doğrultusunda, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin;

- Toplum içindeki rollerini gerçekleştiren, başkaları ile iyi ilişkiler kuran, iş birliği içinde çalışabilen, çevresine uyum sağlayabilen, üretici ve mutlu bir vatandaş olarak yetişmelerini,
- Toplum içinde bağımsız yaşamaları ve kendi kendilerine yeterli bir duruma gelmelerine yönelik temel yaşam becerilerini geliştirmelerini,
- Uygun eğitim programları ile özel yöntem, personel ve araç-gereç kullanarak eğitim ihtiyaçları, yeterlilikleri, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda üst öğrenime, iş ve meslek alanlarına ve hayata hazırlanmalarını amaçlar.

Resim 1.1: Bilgisayar kullanmayı öğrenen özel gereksinimli birey

1.4. Özel Eğitimin Temel İlkeleri

- Türk Millî Eğitiminin genel amaç ve temel ilkeleri doğrultusunda özel eğitimin temel ilkeleri şunlardır:
 - Özel eğitim gerektiren tüm bireyler ilgi, istek, yeterlilik ve yetenekleri doğrultusunda ve ölçüsünde özel eğitim hizmetlerinden yararlandırılır.
 - Özel eğitim gerektiren bireylerin eğitimine erken yaşta başlanır.
 - Özel eğitim hizmetleri, özel eğitim gerektiren bireyleri sosyal ve fiziksel çevrelerinden mümkün olduğu kadar ayırmadan planlanır ve yürütülür.
 - Özel eğitim gerektiren bireylerin eğitim performansları dikkate alınarak amaç, içerik ve öğretim süreçlerinde uyarlamalar yapıp yetersizliği olmayan yaşlıları ile eğitimlerine öncelik verilir.
 - Özel eğitim gerektiren bireylerin her tür ve kademedeki eğitimlerinin kesintisiz sürdürülebilmesi için her türlü rehabilitasyonlarını sağlayacak kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılır.
 - Özel eğitim gerektiren bireyler için bireyselleştirilmiş eğitim planı geliştirilir ve eğitim programları bireyselleştirilerek uygulanır.
 - Ailelerin özel eğitim sürecinin her boyutuna aktif olarak katılmaları ve eğitimleri sağlanır.
 - Özel eğitim politikalarının geliştirilmesinde, özel eğitim gerektiren bireylere yönelik etkinlik gösteren sivil toplum örgütleri ile işbirliği içinde çalışılır.
 - Özel eğitim hizmetleri, özel eğitim gerektiren bireylerin toplumla etkileşim ve karşılıklı uyum sağlama sürecini kapsayacak şekilde planlanır.

1.5. Türkiye’de Özel Eğitimin Gelişimi

Türkiye’de özel eğitimin başlangıcı eskidir. Osmanlı devletindeki Enderun okullarının üstün zekâlıların eğitimi konusunda dünyada ilk uygulamalar arasında yer aldığı söylenmektedir. 1889 yılında ise İstanbul Ticaret Mektebi bünyesinde işitme engelli çocuklara eğitim veren bir okul açılmış, bu okula daha sonra görme engellilerle ilgili bir bölüm de eklenmiştir.

1921 yılında İzmir’de körler okulu, 1923 yılında da sağır okulu açılmıştır. Önceleri Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına bağlı olan okullar, 1950’de çıkan bir yasayla Milli Eğitim Bakanlığına bağlanmıştır. 1983 yılında çıkarılan 2916 sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu ve bu kanunun emrettiği yönetmelikler, bugünkü uygulamayı belirtmiştir. 1992 yılında Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü kurulmuştur. 1997 yılında yayınlanan 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile özel eğitim gerektiren bireylerin genel ve mesleki eğitim görme haklarını kullanabilmelerini sağlamaya yönelik esaslar düzenlenmiştir.

2006 yılında yayınlanan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği ile de bireylerin tanılama, yerleştirme, eğitim ve diğer haklarının, kurumsal yapılar aracılığı ile nasıl kullanılması gerektiği ayrıntılı olarak tanımlanmıştır.2013 yılında çıkarılan 6462 sayılı kanunla da engelli bireyler için kullanılan ‘sakat’, ‘özür’, ‘özürlü’ kelimeleri kanun ve kanun hükmünde yer alan kararnamelerden çıkarılarak engelli bireylere yönelik ibareler değiştirilmiş, bu kelimelerin yerine ‘ engel, engelli’ kelimelerinin kullanılması sağlanmıştır.

Ülkemizde özel eğitim hizmetleri Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. İllerde Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı Rehberlik Araştırma Merkezleri kanalıyla hizmet verilmektedir. Bu hizmetler; engel türlerine göre ayrı okul, özel sınıf uygulamaları, engelliler için iş eğitim merkezleri, kaynaştırma uygulamaları şeklinde verilmektedir.

1.6. Engele Neden Olan Etmenler

Engele neden olan etmenler değişebilir ve çok çeşitlidir. Ancak genel olarak üç grupta toplanmıştır. Bunlar doğum öncesi, doğum anı, doğum sonrası etmenlerdir.

1.6.1. Doğum Öncesi Etmenler

➤ **Doğum öncesi etmenler şu şekildedir:**

- Ailede var olan kalıtsal hastalıklar
- Akriba evlilikleri
- Anne baba arasındaki kan (Rh) uyumsuzluğu
- Annenin yaşı
- Hamilelikte ilaç kullanımı
- Hamilelikte annenin sigara, alkol, uyuşturucu kullanması
- Hamilelikte yetersiz beslenme
- Hamilelikte ateşli, bulaşıcı hastalık geçirme
- Hamilelikte kaza, aşırı stres, zehirlenme ve travmaya maruz kalma
- Hamilelikte sağlık kontrollerinin ve yapılması gereken tedavilerin yapılmaması
- Hamile kalmadan önce ve hamilelik döneminde alınması gereken vitamin ve minerallerin eksikliği
- Çok sayıda ve sık hamile kalınması veya doğum yapılması

1.6.2. Doğum Anına Ait Etmenler

➤ **Doğum anına ait etmenler şu şekildedir:**

- Erken- geç doğum
- Güç ve riskli doğum
- Doğum esnasında bebeğin travmaya maruz kalması

- Doğum sırası kazalar
- Doğumun sağlığa uygun olmayan ortamlarda yapılması
- Doktor hataları

1.6.3. Doğum Sonrası Etmenler

- Doğum sonrası etmenler şu şekildedir:
 - Çocuğun geçirdiği hastalıklar(menenjit, beyin iltihabı gibi)
 - Hastalıklarda yanlış ve geç müdahale
 - Beslenme bozuklukları (yetersiz ve dengesiz beslenme)
 - Ev, iş, trafik kazaları
 - Zehirlenmeler, doğal afetler
 - Bebeğin aşılarının düzenli yaptırılmaması
 - Yeni doğan bebeğin sağlık kontrolünden geçirilmemesi ve gerekli testlerin yaptırılmaması
 - Çok yetersiz çevre koşulları
 - Çocuk istismarı

1.7. Engel Türleri

Her bireyin yetersizliği kendine özgü olmasına karşın, tanınması, ihtiyaçlarının belirlenmesi, eğitimlerinde daha uygun düzenleme ve planlamaya yol gösterici olması için ortak özellikleri ve eğitim ihtiyaçlarına göre bir sınıflandırma yapılmaktadır.2006 yılında yayınlanan Özel Eğitim Hizmetleri yönetmeliğinde engel türleri tanımlanmıştır. Buna göre engel türleri aşağıdaki şekilde gruplandırılabilir.

- Görme yetersizliği olan bireyler
- İşitme yetersizliği olan bireyler
- Dil ve Konuşma güçlüğü olan bireyler
- Zihinsel yetersizliği olan bireyler
- Ortopedik yetersizliği ve süreğen hastalığı olan bireyler
- Otistik bireyler
- Üstün zekâlı ve özel yetenekleri olan bireyler
- Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (DEHB) olan bireyler
- Duygusal ve davranış bozukluğu olan bireyler
- Özel öğrenme güçlüğü olan bireyler

Şekil 1.1: Görme engelli birey

Şekil 1.2: Ortopedik engelli birey

1.8. Engelli Bireye Sahip Ailelerin Geçirdiği Evreler

Yapılan araştırmalar ailelerin çocuklarının engelli olduğunu öğrendiklerinde benzer duyguları yaşadıkları, zaman içinde öze uyum sağladıkları, bu süreçte yaşananların ve geçilen aşamaların da benzerlik gösterdiğini ortaya koymaktadır. Anne babalar zaman zaman bu aşamalar arasında gidip gelebilir ya da bir aşamaya takılıp kalabilirler. Bu durum anne babanın kişilik özellikleri, eğitimi, sosyo-ekonomik düzeyi, diğer insanların tutumları, toplumdaki mevcut olanaklardan yararlanma düzeyi ve daha birçok değişken tarafından etkilenebilmekte ve aileden aileye değişiklik gösterebilmektedir.

Ailelerin öze uyum sürecinin açıklandığı modeller içerisinde en bilineni aşama modelidir. (Gargiulo,1985) Bu modele göre ailelerin özürlü çocuklarını kabulde geçirdikleri aşamalar üç evreden oluşmaktadır.

- **Evre 1:** Bu evre, ailenin çocuğunun engelli olduğunu ilk öğrendiği andaki evredir. Bu evrenin aşamaları şok, reddetme ve depresyondur.
 - **Şok:** Beklemedikleri ve hazır olmadıkları bir durumla karşı karşıya kalan aile aşırı üzüntü ve çaresizlik duygusu yaşar.
 - **Reddetme:** Aile bu aşamada engelli bir çocuğu olduğunu kabul edemez, normal olduğuna ilişkin kanıtlar arar.
 - **Depresyon:** Aile, tüm çabalarına rağmen çocuklarının engellilik durumunun ortadan kalkmadığını fark eder, yoğun bir üzüntü ve keder duygusu içinde kendini umutsuz hisseder.

- **Evre 2:** Olayın farkına varılmaya başlandığı evredir. Bu evrenin aşamaları karmaşa, suçluluk ve kızgınlıktır.
- **Karmaşa:** Aileler bir yandan pek çok olumsuz duygu yaşarken diğer yandan çocuklarını sevmekte ve çocukları için en iyisini yapmak istemektedirler. Bu durum ailede karmaşık duygulara neden olur ve suçluluk duygusu ön plana çıkar.
 - **Suçluluk:** Bu aşamada aileler çocuklarının engeline geçmişte yaptıkları hataların neden olduğunu ya da geçmişte yaptıkları yanlışlar yüzünden cezalandırıldıklarını düşünebilmektedir. Aileler çocuklarının engelli olmasına ilişkin gerçekçi olmayan düşüncelere kapılabilirler. Bu duygular içinde de kızgınlık tepkisi sergilerler.
 - **Kızgınlık:** Bu aşamada aile, ya ‘neden ben?’ sorusunu sormakla yetinir ya da öfkesini özrün kaynağından uzak kişilere yönlendirir. Doktorlar ve öğretmenler gibi uzmanların yanı sıra eşler, normal gelişim gösteren kardeşler ya da engelli çocuğun kendisi gibi aile bireyleri de anne babaların öfkesine hedef olabilir.
- **Evre 3:** Olayın gerçekliğinin farkına varılmaya başlandığı evredir. Bu evrenin aşamaları pazarlık, kabul ve uyum aşamalarıdır.
- **Pazarlık:** Bu aşamada aile, çocuğunun engelini ortadan kaldırmanın yollarını arar. Onlar için önemli olan çocuğun normal hale gelmesidir. Aile bunu gerçekleştirebileceğini umduğu herkesle anlaşmaya girebilir. Pazarlık, suçluluk ve çaresizlik duygularının bir yansıması olmaktadır.
 - **Kabul ve uyum:** Bu aşamaya erişebilen anne babalar çocuklarını olduğu gibi kabul etmeye, çocuğu ailenin bir ferdi olarak benimsemeye hazırdır. Ailelerin birçoğu aşamaların en sonuncusu olan kabul aşamasına erişememektedir.

Resim 1.2:Kabul ve uyum aşaması

1.9. Erken Tanı ve Önemi

1.9.1. Erken Tanı

Tanılama, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin tüm gelişim alanlarındaki özellikleri ile yeterli ve yetersiz yönlerinin, bireysel özelliklerinin ve ilgilerinin belirlenmesi amacıyla tıbbi, psiko-sosyal ve eğitim alanlarında yapılan değerlendirme sürecini kapsar.

Erken tanılamamanın iki temel türü vardır; tıbbi tanılama ve eğitsel tanılama.

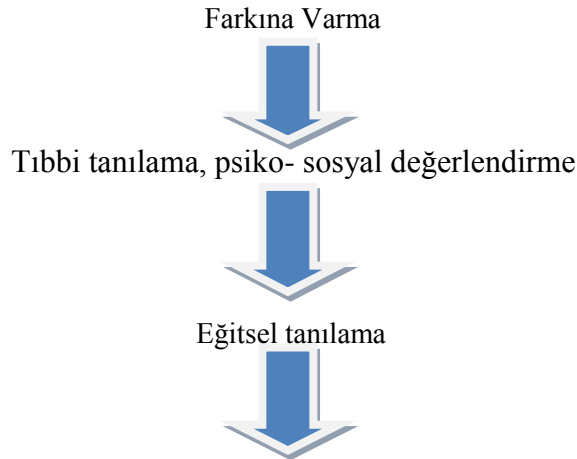
- **Tıbbi tanılama:** Çocuğun gerilik gösterdiği alanlarla ilgili uzman hekimler tarafından tıbbi teknikler ve/ veya gelişimsel tarama testleri kullanılarak yapılan tıbbi değerlendirme sürecidir. Sağlık merkezleri ve hastanelerin ilgili birimlerinde gerçekleştirilmektedir. Ancak, tıbbi tanılama çocuk için hazırlanacak erken özel eğitim programının içeriğine ilişkin sınırlı bilgi sunmaktadır. O yüzden çocuğun eğitsel tanılması gereklidir. Tıbbi tanılama sonrasında birey psiko-sosyal değerlendirme sürecine alınır. Psiko-sosyal değerlendirmede kullanılan testler, bireyin diğer bireylerden farklılıklarının hangi alanlarda olduğunu belirlenmesini sağlar. Değerlendirme tek bir testle değil, birden çok standardize test uygulanarak yapılır. Tıbbi ve psiko- sosyal değerlendirme sonrasında değerlendirme raporu ile birlikte birey eğitsel tanılama sürecine alınır.
- **Eğitsel tanılama:** Gelişimsel gerilik tanısı almış veya alma riski taşıyan çocukların tüm gelişim alanlarında (özellikle gerilik gösterdikleri gelişim alanlarında) var olan performans düzeylerinin belirlenmesi sürecidir. Bu süreç sonunda çocuk için hazırlanacak özel eğitim programının içeriği belirlenir. Bireyin eğitsel değerlendirme ve tanılması Rehberlik ve Araştırma Merkezinde (RAM) oluşturulan Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu tarafından nesnel, standart testler ve bireyin özelliklerine uygun ölçme araçlarıyla yapılır. Millî eğitim müdürlükleri, örgün ve yaygın eğitim kurumları, sağlık kuruluşları, üniversiteler, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna bağlı birimler ve yerel yönetim birimleri özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitsel değerlendirme ve tanılması amacıyla RAM'a yönlendirilmesinde sorumluluğu paylaşırlar. Yapılan eğitsel değerlendirme ve tanılama sonucunda Özel Eğitim Değerlendirme Kurulu, öğrenci için en az sınırlandırılmış eğitim ortamı ve özel eğitim hizmetine ilişkin karar verir.
- **Eğitsel değerlendirme ve tanılamamanın ilkeleri şunlardır:**
 - Eğitsel değerlendirme ve tanılama erken yaşta yapılır.
 - Eğitsel değerlendirme ve tanılama, bireyin tüm gelişim alanlarındaki özellikleri ve akademik disiplin alanlarındaki yeterlilikleri ile eğitim ihtiyaçları birlikte değerlendirilerek yapılır.
 - Eğitsel değerlendirme ve tanılama; fiziksel, sosyal ve psikolojik bakımdan birey için en uygun ortamda yapılır.

- Eğitsel değerlendirme ve tanılama, bireyin yetersizliğine göre birden fazla yöntem ve teknik ile uygun ölçme araçları kullanılarak yapılır.
- Eğitsel değerlendirme ve tanılama, bireyin eğitim ihtiyacı ve gelişimi dikkate alınarak gerektiğinde tekrarlanır.
- Eğitsel değerlendirme ve tanılamada, bireyin öğrenme ortamları ile yeterli ve yetersiz olduğu yönler birlikte değerlendirilir.
- Eğitsel değerlendirme ve tanılama sürecinde veli, okul ve uzmanlar iş birliği içinde çalışırlar.
- Eğitsel değerlendirme ve tanılama sürecinde ailenin ve gerektiğinde bireyin görüşü alınır.
- Eğitsel değerlendirme ve tanılama süreciyle ilgili olarak birey ile ailenin görüş ve onayları alınmadan hiçbir açıklama yapılamaz. Eğitsel değerlendirme ve tanılama sonuçları sadece yasal ve eğitimle ilgili kararlar almak için kullanılır.

1.9.2. Önemi

Erken çocukluk yıllarının çocuğun tüm gelişimi üzerindeki etkisinin önemi artık bilinen bir gerçektir. Erken özel eğitim sunma erken tanılamayı zorunlu kılmaktadır. Bireylerin özel eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi öncelikle gelişim sürecindeki sorunların tanınması ile mümkündür. Tanılama, ne kadar erken yapılırsa öğrencinin ihtiyaçlarına cevap verebilecek uygun eğitim programına alınması da o kadar erken olacaktır.

Erken tanı, bireyin ve engelinin bir an önce kabul edilmesini olanaklı kılacağı için tıbbi tedavi ve rehabilitasyon çalışmalarının, eğitim hizmetlerinin bireye zamanında ve işlevsel olarak ulaşması bakımından önemlidir. Bireyin erken tanılama sürecine alınabilmesi için fark edilmesi gerekir. Bu nedenle erken tanılamada, öğrencinin okulda fark edilmesi önem kazanmaktadır.

Şekil 1.3: Özel eğitim süreci

UYGULAMA FAALİYETİ

Engel türleri ile ilgili afişler hazırlayınız. Hazırladığınız afişleri aşağıda verilen işlem basamaklarını takip ederek okulunuzdaki uygun ortamlarda sergileyiniz.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Engel türlerini araştırınız.	➤ Engel türlerini özel eğitim ile ilgili yayınlar ve ilgili internet sitelerinden araştırınız.
➤ Afiş çalışmasında kullanmak istediğiniz engel türlerini belirleyiniz.	➤ Özel eğitimle ilgili yayınlardan yaptığınız araştırmalarda en yaygın olan engel türlerini belirleyiniz. Afişinizde bu türleri kullanmanız ve yaygınlık oranlarını da belirtmeniz özel eğitimle ilgili daha çok farkındalık yaratabilir.
➤ Seçtiğiniz engel türleri ile ilgili gazete ve dergilerden bulduğunuz görseller hazırlayınız.	➤ Seçeceğiniz resimlerde engelliler için toplumda farkındalık yaratabilecek dikkat çekici unsurlar olmasına özen gösteriniz.
➤ Afiş hazırlamak için gerekli olan araç-gereçleri temin ediniz.	➤ Fon kartonu, yapıştırıcı, makas vb. araçları önceden hazırlayınız.
➤ Afiş için dikkat çekici bir zemin oluşturunuz.	➤ Renkli bir fon kartonu kullanabilirsiniz.
➤ Afişin canlı olmasına önem veriniz.	➤ Renkli kalemler kullanabilirsiniz.
➤ Gazete ve dergilerde konunuzla ilgili bulduğunuz resimleri afişin üzerine yapıştırınız.	➤ Resimlerin kenarına kontur çizerek daha belirgin hale getirebilirsiniz.
➤ Resimlerin altına kısa açıklamalar yazınız.	➤ Resimlerin altına yazdığınız bilgilerin kısa ve dikkat çekici olmasına özen gösteriniz. En fazla görülen engel türlerini vurgulamaya özen gösteriniz.
➤ Hazırladığınız afişin kontrolünü yapınız.	➤ Belirlediğiniz engel türleri ve resimler arasında uygunluk olup olmadığına dikkat ediniz.
➤ Hazırladığınız afişle ilgili öğretmenlerinizin ve arkadaşlarınızın görüşlerini alınız.	➤ Farklı görüşlere saygı gösteriniz. Önerileri dikkate alarak afişinizi amaca daha uygun bir hale getirebilirsiniz.
➤ Afişinizi sergileyerek herkesin haberdar olmasını sağlayınız.	➤ Hazırladığınız afişleri okulun en çok kullanılan bölümlerindeki panolara asınız.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Bu faaliyet sonunda kazanımlarınızı aşağıdaki soruları cevaplandırarak ölçünüz.

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyarak doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi özel eğitimle ilgili temel kavramlardan biri **değildir**?
A) Engel
B) Sapma
C) En az sınırlandırılmış eğitim ortamı
D) Yetersizlik
E) Zedelenme
2. Özel gereksinimi olan bireyin toplumsal yaşamın gereklerini yerine getirmede karşılaştığı sınırlılıklara verilen isim aşağıdakilerden hangisidir?
A) Yetersizlik
B) Engel
C) Özel gereksinim
D) Zedelenme
E) Hiçbiri
3. Özel eğitimle ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur?
A) Özel eğitim yetersizliklerin engele dönüşmesini önlemeyi sağlar.
B) Özel eğitim bireylerde meydana gelen zedelenmeleri önler.
C) Özel eğitim hizmetleri planlanırken bireylerin sosyal ve fiziksel çevreleri dikkate alınmaz.
D) Özel eğitim hizmetlerine erken yaşta başlanması gerekmez.
E) Özel eğitim için eğitim ortamlarının düzenlenmesine ihtiyaç yoktur.
4. Aşağıdakilerden hangisi özel eğitimin amaçlarından biri **değildir**?
A) Temel yaşam becerilerini geliştirmek
B) Bireyleri iş ve meslek alanlarına ve hayata hazırlamak
C) Üretici ve mutlu bir vatandaş olarak yetiştirmelerini sağlamak
D) Engelin ortadan kaldırılmasını sağlamak
E) Toplum içinde bağımsız yaşamalarını sağlamak
5. Osmanlı Devletindeki üstün zekâlıların eğitimi konusunda dünyada ilk uygulamalar arasında yer alan kurum aşağıdakilerden hangisidir?
A) Çocuk Esirgeme Kurumu
B) Darülaceze
C) Çocuk yuvaları
D) Enderun okulları
E) Darüşşafaka

6. Ülkemizde özel eğitim hizmetlerinin yürütüldüğü kurum aşağıdakilerden hangisidir?
A) Milli Eğitim Bakanlığı
B) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
C) MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü
D) Anne Çocuk Sağlığı Eğitim Vakfı (AÇEV)
E) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
7. Aşağıdakilerden hangisi doğum öncesinde ortaya çıkan bir engel türü **değildir**?
A) Bebeğin düşük doğum ağırlığı ile doğması
B) Kan uyuşmazlığına bağlı bedensel yetersizlik
C) Hamilelikte ateşli, bulaşıcı hastalık geçirme
D) Ailede var olan kalıtsal hastalıklar
E) Annenin hamilelikte yetersiz ve dengesiz beslenmesi
8. Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğünün kurulduğu yıl aşağıdakilerden hangisidir?
A) 1992
B) 1983
C) 1997
D) 2006
E) 1950
9. Aşağıdaki seçeneklerden hangisi ülkemizde özel eğitim ile ilgili yapılan uygulamalardan biri **değildir**?
A) Özel sınıf uygulaması
B) Örgün eğitim okulları
C) Kaynaştırma
D) İş eğitim merkezleri
E) Engel türlerine göre ayrı okul
10. Yetersizlikten etkilenmiş ailenin geçirdiği evrelerde 1. evrenin aşamaları aşağıdaki seçeneklerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?
A) Kızgınlık, pazarlık, depresyon
B) Şok, reddetme, depresyon
C) Kızgınlık, normal karşılama, erken tanı
D) Üzüntü, önleme, nedenini araştırma
E) Depresyon, reddetme, pazarlık

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

ÖĞRENME KAZANIMI

Kaynaştırma eğitimi ile ilgili temel konuları açıklayabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Çevrenizde bulunan erken çocukluk eğitim kurumlarında, kaynaştırma öğrencileri olup olmadığını öğreniniz. Bu kurumlarda sınıflarında kaynaştırma öğrencisi olan öğretmenlerle görüşerek, öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi hakkındaki görüşlerini, eğitim uygulamalarında kullandıkları yöntem ve teknikleri, uygulamada karşılaştıkları güçlükleri öğreniniz.
- Edindiğiniz bilgileri resim ve fotoğraflarla destekleyerek uyarıcı pano hazırlayınız.
- Bilgilerinizi arkadaşlarınızla ve öğretmeninizle paylaşınız.

2. KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİ İLE İLGİLİ TEMEL KONULAR

2.1. Kaynaştırma Eğitimi

Kaynaştırma eğitimi, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimlerini destek eğitim hizmetleri de sağlanarak yetersizliği olmayan akranları ile birlikte resmi ve özel olmak üzere okul öncesi, ilköğretim, orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan özel eğitim uygulamalarıdır.

Kaynaştırma eğitimi, engelli öğrenciyi normal sınıfa yerleştirmenin yanı sıra çeşitli düzenlemeleri gerektiren bir uygulamadır. Engelli öğrencilerin engelli olmayan öğrencilerle eğitsel ve sosyal olarak bütünleşmesini (entegrasyon) sağlama işlemidir. Sosyal kabul için, çocuğun fiziksel özellikleri, akademik becerileri, etkileşim becerileri önem taşımaktadır. Engelli öğrenciler bu üç konuda da dezavantajlıdır. Bu nedenle özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin her tür ve kademedeki eğitimlerini destek eğitim hizmetleri de sağlanarak kaynaştırma/bütünleştirme uygulamaları yoluyla sürdürmeleri önem arz etmektedir. Günümüzde kaynaştırma yoluyla eğitim, eğitimde bütünleştirmeyi sağlamak üzere uygulanmaktadır.

2.2. Kaynaştırma Eğitiminin Amacı

Kaynaştırma yoluyla eğitimin tanımından da anlaşılacağı üzere bu eğitimde amaç, toplumda birlikte yaşayan yetersizliği olmayan bireyler ile engelli bireylerin birbirlerinden etkileşim yoluyla etkilenmeleridir. Kaynaştırma yoluyla eğitimdeki yaklaşım normal bireylere, toplumda engelli bireylerin de bulunduğu bilincinin aşılması, onlarla birlikte yaşamının kaçınılmaz olduğu esasının benimsetilmesidir. Kaynaştırma eğitiminin amacı çocuğu normal hale getirmek değil onun ilgi ve yeteneklerini en iyi şekilde kullanmasını sağlamak, toplum içinde yaşayabilmesini kolaylaştırmaktır. Kaynaştırma eğitiminin uygulanmaması durumunda ise özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciler toplum dışına itilmekte ve onlara kendi yeterliliklerini geliştirme fırsatı verilmemektedir.

Şekil 2.1: Sosyal bütünleşme

2.3. Kaynaştırma Eğitiminin Temel İlkeleri

Kaynaştırma uygulamaları, temel bazı ilkeler çerçevesinde yürütüldüğünde anlamlılık kazanmaktadır.

- **Kaynaştırma Eğitiminin Temel İlkeleri şu şekildedir:**
 - Özel eğitim gerektiren öğrencinin akranlarıyla aynı kurumda eğitim görme hakkı vardır.
 - Kaynaştırma eğitimi özel ve genel eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır.
 - Hizmetler yetersizliğe göre değil, eğitim gereksinimine göre planlanır.
 - Karar verme süreci aile- okul- eğitsel tanılama sürecine göre gerçekleşir.
 - Kaynaştırma eğitimine erken başlamak esastır.
 - Kaynaştırma eğitiminde bireysel farklılıklar esastır.

- Duyu kalıntısından (az gören bir öğrenciye Braille alfabesini öğretmek yerine çeşitli düzenlemelerle görme duyusunu kullanarak yazmasının sağlanması gibi) yararlanmak esastır.
- Gönüllülük, sevgi, sabır, gayret gerekmektedir.
- Eğitim normal insanlarla ve doğal ortamlarda verilmelidir.
- Eğitim, öğrenciyi toplumun bir parçası haline getirmeyi amaçlar.
- Kaynaştırma eğitiminde okul- aile ve çevre işbirliği esastır.

2.4. Kaynaştırma Uygulamaları

Kaynaştırma uygulamaları üç farklı şekilde yapılmaktadır. Bunlar tam zamanlı kaynaştırma, yarı zamanlı kaynaştırma ve tersine kaynaştırma.

2.4.1. Tam Zamanlı Kaynaştırma

Tam zamanlı kaynaştırma, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin kaynaştırma yoluyla eğitimlerini, yetersizliği olmayan akranları ile birlikte aynı sınıfta tam zamanlı olarak sürdürmeleridir. Bu öğrenciler kayıtlı buldukları okulda uygulanan eğitim programını takip ederler. Ancak eğitim programı bireyselleştirilerek uygulanır ve gerekli fiziksel düzenlemeler yapılır. Öğrencilerin takip ettikleri programlar temel alınarak eğitim performansı ve ihtiyaçları doğrultusunda bireysel eğitim programı (BEP) hazırlanır. Kaynaştırma yoluyla eğitim alacak öğrencilerin bir sınıfa en fazla iki öğrenci olacak şekilde eşit olarak dağılımı sağlanır.

Tam zamanlı kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim hizmetleri kapsamında özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin öğrenimlerini sürdürecekleri sınıfların mevcutları düzenlenirken Özel Eğitim Hizmetleri yönetmeliğinde belirtilen ve aşağıda ifade edilen sayılar esas alınmalıdır.

SINIF MEVCUTLARI (EN FAZLA)	EĞİTİM KADEMELERİ	
	OKUL ÖNCESİ Olması Gereken Sınıf Mevcudu	DiĞER KADEMELER Olması Gereken Sınıf Mevcudu
Özel Eğitim İhtiyacı Olan Öğrenci Sayısı 1 ise	20	35
Özel Eğitim İhtiyacı Olan Öğrenci Sayısı 2 ise	10	25

Şekil 2.2: Tam zamanlı kaynaştırmada öğrenci sayıları

Ülkemizde kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamalarının büyük çoğunluğu tam zamanlı kaynaştırma uygulaması şeklindedir.

2.4.2. Yarı Zamanlı Kaynaştırma

Yarı zamanlı kaynaştırma uygulamaları, öğrencilerin bazı derslere yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte aynı sınıfta ya da ders dışı etkinliklere birlikte katılmaları yoluyla yapılır. Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencinin kaydı özel eğitim sınıfındadır. Özel eğitim sınıfı öğrencisi başarılı olabileceği derslerde ve sosyal etkinliklerde yetersizliği olmayan akranları ile birlikte normal sınıfta eğitim almaktadır. Yarı zamanlı kaynaştırma uygulaması kapsamında bazı derslerde normal sınıflarda eğitim alması gereken öğrencilerin dağılımı yapılırken, bir sınıfa en fazla iki yetersiz öğrenci gidebilecek şekilde eşit olarak dağıtılmaya çalışılmalıdır. Sadece özel eğitim sınıfına devam eden öğrenciler için değil, özel eğitim okullarına devam eden (Eğitim Uygulama Okulu, Otistik Çocuklar Eğitim Merkezi, İşitme engelliler İlköğretim Okulu vb.) öğrencilerin de kaynaştırma uygulamaları kapsamında, yetersizliği olmayan akranlarının devam ettiği okul ve kurumlarda bazı derslere ve sosyal etkinliklere katılması uygulaması da yarı zamanlı kaynaştırma kapsamında var olan bir uygulamadır.

2.4.3. Tersine Kaynaştırma

Kaynaştırma uygulamaları ilköğretim programlarını uygulayan özel eğitim okul ve kurumlarında yetersizliği olmayan öğrencilerin, yetersizliği olan öğrencilerle aynı sınıfta eğitim görmeleri yoluyla ya da yetersizliği olmayan öğrenciler için bu okul ve kurumların bünyesinde ayrı sınıf açılması şeklinde de uygulanabilir. Yetersizlikleri olmayan öğrenciler istekleri doğrultusunda özellikle okul öncesi eğitimde, çevrelerindeki kaynaştırma uygulaması yapan özel eğitim okullarında açılacak sınıflara kayıt yaptırabilirler. Bu sınıfların mevcutları, 5'i özel eğitime ihtiyacı olan öğrenci olmak üzere okul öncesi eğitimde en fazla 14, ilköğretim ve ortaöğretimde 20, yaygın eğitimde 10 öğrenciden oluşur.

Ülkemizde tersine kaynaştırma uygulaması yapan bazı okullar şunlardır. Kemal Yurtbilir İşitme Engelliler Okulu anasınıfı, Milli Eğitim Vakfı Gökkuşluğu Ortaokulu.

2.5. Ülkemizde Kaynaştırma/ Bütünleştirme Yoluyla Eğitim Uygulamaları

Kaynaştırma uygulamaları, 1970'li yıllarda Amerika Birleşik Devletleri'nde çıkarılan kaynaştırma yasası ile bu ülkede ve daha sonra diğer ülkelerde başlatılmış, yasa ile engelli çocukların engelli olmayan akranları ile birlikte eğitim görmesinin gerekliliği vurgulanmıştır. Ülkemizde 1983'te çıkarılan ilk yasa ile birlikte kaynaştırma uygulamaları başlatılmıştır. Farklı engel gruplarından birçok çocuk ilköğretim ve orta öğretim kurumlarından yararlanmaya başlamış, uygulamaya katılan engelli çocukların sayısı her yıl artmıştır. Kaynaştırma eğitiminden yararlanan öğrenci sayısı MEB 2014-2015 yılı verilerine göre 189.221'dir.

Ülkemizde Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği hükümleri doğrultusunda her tür ve kademede kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla eğitim uygulaması yapılmaktadır. MEB tarafından uygulamaya konulan ve Özel Eğitim Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yürütülerek 2011- 2014 yılları arasında tamamlanan Özel Eğitimi Güçlendirme Projesinde eğitimde bütünleştirme uygulamalarını sağlamak amacıyla “**Engelsiz Okul Modeli**” geliştirilmiştir. Kaynaştırma/bütünleştirme uygulaması ile ilgili ülkemizde geliştirilmeye açık birtakım çalışmalar da yapılmıştır. Aşağıda verilen örnek bu çalışmalardan birisidir.

ÖRNEK: Ankara Yenimahalle Batıkent Anaokulu ve Altındağ Doğan Çağlar Ortopedik Engelliler İlkokulu bir araya gelerek bu çalışmayı gerçekleştirmiştir. Çalışma 29/04/2013 tarihinde Doğan Çağlar Ortopedik Engelliler İlkokulunda iki gruptan 10’ar öğrencinin mutfak ve sanat etkinliği yapmak üzere bir araya gelmesiyle gerçekleştirilmiştir. Etkinlik gerçekleştirilmeden önceki süreçte Batıkent Anaokulu öğrencilerinin simülasyon çalışmalarıyla empati kurmaları sağlanmış, engellilik durumları ve nasıl davranmaları gerektiği konusunda bilgilendirilmişlerdir. İki grup öğrenci bir araya geldiklerinde bir işi birlikte yapabileceğini becerisini geliştirmişler ve faaliyet dışında da kişisel paylaşımlarda bulunmuşlardır.

2.6. Kaynaştırma Yoluyla Eğitim Uygulamalarında Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar

- **Kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamalarında dikkate alınması gereken bazı noktalar şu şekildedir:**
 - Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimlerini öncelikle yetersizliği olmayan akranları ile birlikte aynı kurumda sürdürmeleri sağlanır.
 - Eğitim hizmetleri, bireylerin eğitim performansına ve öncelikli ihtiyaçlarına göre planlanır.
 - Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden öğrenciler, yetersizliği olmayan akranlarıyla aynı sınıfta eğitim görmeleri hâlinde kayıtlı buldukları okulda uygulanan eğitim programını, özel eğitim sınıflarında ise sınıfın türüne göre belirlenen eğitim programını takip ederler. Öğrencilerin takip ettikleri programlar temel alınarak eğitim performansı ve ihtiyaçları doğrultusunda BEP (Bireysel eğitim programı) hazırlanır.
 - Kaynaştırma yoluyla eğitim uygulaması yapılan okul ve kurumlarda, BEP geliştirme birimi oluşturulur.

Bireysel Eğitim Programı (BEP): Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencinin farklı gelişim alanlarında yapabildiklerini dikkate alarak, kazandırılacak davranışların neler olduğu, bu davranışların nerede, nasıl, kimler tarafından, hangi yöntemlerle ve ne kadar sürede kazandırılacağını belirten, gerekli destek eğitim hizmetlerini içeren, içinde ailesinin de yer aldığı bir ekip tarafından hazırlanan yazılı bir programdır.

Şekil 2.3: BEP Geliştirme birimi üyeleri

- Kaynaştırma yoluyla eğitim yapılan okul ve kurumlarda öğrencinin yetersizliğine uygun fiziksel, sosyal, psikolojik ortam düzenlemeleri yapılır. Bu okul ve kurumlarda eğitim hizmetlerinin etkin bir şekilde yürütülebilmesi amacıyla özel araç- gereç ile eğitim materyalleri sağlanır ve destek eğitim odası açılır.
- Kaynaştırma uygulamaları yapılan okul ve kurumlardaki personel, diğer öğrenciler ve onların aileleri özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin özellikleri hakkında okul idaresince yapılan planlama doğrultusunda RAM, BEP geliştirme birimindeki ilgili kişilerce bilgilendirilir.
- Okul ve kurumlarda, kaynaştırma yoluyla eğitim alacak bireylerin bir sınıfa en fazla iki birey olacak şekilde eşit olarak dağılımı sağlanır.
- Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden öğrencilerin yetersizlik türü, eğitim performansı ve ihtiyacına göre araç-gereç, eğitim materyalleri, öğretim yöntem ve teknikleri ile ölçme ve değerlendirmede gerekli tedbirler alınarak düzenlemeler yapılır.

Resim 2.1: Görme engelli bireyler için Braille yazıcı

Resim 2.2: Otistik bireylerin eğitiminde kullanılan sembol pekiştirme kartları

-
- Bulunduğu okulun eğitim programını veya denkliği olan bir programı izleyen öğrencilerin başarıları, devam ettikleri okulun sınıf geçme ve sınavlarla ilgili hükümlerine göre değerlendirilir. Ancak, değerlendirmelerde ğrencilerin BEP durumları dikkate alınır.

UYGULAMA FAALİYETİ

Kaynaştırma uygulamaları ile ilgili araştırma yaparak edindiğiniz bilgilerle bir rapor hazırlayınız. Hazırladığınız raporun sınıf ortamında sunumunu yapınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Kaynaştırma uygulamalarını araştırınız.	➤ Kaynaştırma uygulamalarını özel eğitim ile ilgili yayınlar ve ilgili internet sitelerinden araştırınız. Modülde edinmiş olduğunuz bilgilerden de yararlanınız.
➤ Araştırmış olduğunuz bilgileri sentezleyiniz.	➤ İhtiyaç duyulan bilgileri seçiniz.
➤ Hazırlayacağınız rapor için destekleyici, resim gibi materyal toplayınız.	➤ Özel eğitimle ilgili yayınlar, internet siteleri, dergiler, gazetelerden görsel materyal toplayabilirsiniz.
➤ Raporun ana hatlarını(Planını) hazırlayınız.	➤ Raporunuza, giriş, bilgi bölümleri, sonuç ve öneriler, özet, kaynakça bölümleri oluşturunuz.
➤ Raporunuzu taslak halinde yazınız.	➤ Hazırladığınız raporu slaytlar halinde bilgisayarda yazabilirsiniz. Okulunuzdaki Bilişim Teknolojileri alanı öğretmenlerinden arkadaşlarınızdan vb. yardım alabilirsiniz.
➤ Hazırladığınız rapor taslağını inceleyip geliştiriniz.	➤ Yazılar ve resimler arasında bütünlük olup olmadığını, yazım ve imla hatalarını kontrol ediniz.
➤ Raporunuza son şeklini veriniz.	➤ Gerekli kontrolleri yaptıktan sonra hazırladığınız raporu sunuma uygun hale getiriniz.
➤ Raporunuzu sınıf ortamında arkadaşlarınıza ve öğretmeninize sununuz.	➤ Sununun sınıf ortamında gerçekleşmesini sağlayacak materyali (projeksiyon, flash bellek vb.) hazır hale getirerek sınıf ortamını önceden düzenleyiniz.
➤ Sunum sonucunda arkadaşlarınızın konuyla ilgili sorularını cevaplandırınız.	➤ Yapacağınız çalışmayla ilgili önceden arkadaşlarınıza bilgi vererek konuyla ilgili sorular hazırlamalarını sağlayınız.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Bu faaliyet sonunda kazanımlarınızı aşağıdaki soruları cevaplandırarak ölçünüz.

Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise D, yanlış ise Y yazınız.

1. () Kaynaştırma eğitimi, engelli öğrencilerin engelli olmayan öğrencilerle yalnızca eğitsel olarak bütünleşmesini sağlama işlemidir.
2. () Kaynaştırma uygulamalarında öğretim programları, programın amaçları bireye normal çocuklara uygulandığı gibi uygulanır.
3. () Kaynaştırma eğitimi, özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin eğitiminde destek eğitim hizmetleri verilmesini de içerir.
4. () Tersine kaynaştırmada özel gereksinimli çocuklar özel eğitim kurumunda yaşlılarıyla birlikte eğitim alırlar.
5. () Özel eğitim sınıflarına devam eden öğrencilerin özel eğitim/kaynaştırma uygulaması yapılan sınıfların belirlenmiş bazı etkinliklerine katılması yarı zamanlı kaynaştırma uygulamasıdır.
6. () Kaynaştırma eğitimine erken başlamak esastır.
7. () Öğrencilerin eğitim performansı ve ihtiyaçları doğrultusunda BEP (Bireysel eğitim programı) hazırlanır.
8. () Ülkemizde kaynaştırma yoluyla eğitim uygulamalarının büyük çoğunluğu yarı zamanlı kaynaştırma uygulamasıdır.
9. () Yarı zamanlı kaynaştırma uygulamasında özel eğitim sınıfı öğrencisi başarısız olduğu derslerde ve sosyal etkinliklerde yetersizliği olmayan akranları ile birlikte normal sınıfta eğitim almaktadır.
10. () Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden bireylerin bulunduğu sınıflarda sınıf mevcutları; okul öncesi eğitim kurumlarında özel eğitime ihtiyacı olan iki bireyin bulunduğu sınıflarda 10, bir bireyin bulunduğu sınıflarda 20 öğrenciyi geçmeyecek şekilde düzenlenir.
11. () Tersine kaynaştırma uygulamasında bu sınıfların mevcutları; 5'i özel eğitime ihtiyacı olan öğrenci olmak üzere okul öncesi eğitimde en fazla 15 öğrenciden oluşur.
12. () Kaynaştırma eğitimine karar verme süreci aile- okul- eğitsel tanılama sürecine göre gerçekleşir.

-
13. () Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden oğrenciler, yetersizliği olmayan akranlarıyla aynı sınıfta eğitim görmeleri hâlinde, özel eğitim sınıflarında sınıfın türüne göre belirlenen eğitim programını takip ederler.
14. () Kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden oğrencilerin ölçme ve değerlendirilmelerinde BEP durumları dikkate alınır.
15. () Kaynaştırma uygulaması yapılan okullarda okul müdürünün başkanlığında BEP geliştirme birimi oluşturulur.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise “Uygulamalı Test”e geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

“ Ayşe Hanım ve Ömer beyin oğulları Ali 21 aylık olduğunda rutin kontrolleri için götürdükleri doktor, “ otistik” tanısı koyar. Ayşe Hanım ve Ömer Bey büyük bir şok geçirirler ve inanmak istemezler. Pek çok uzmana başvururlar. Tanı kesinleştikten sonra “ Neden çocuğumuz otistik oldu?” sorularıyla birbirlerini suçlamaya başlarlar. Ayşe Hanım karamsarlığa bürünüp eşi ile zorunlu haller dışında iletişim kurmamaya başlar. Suçluluk duyguları yaşar. Daha sonra Ali’yi götürdükleri erken özel eğitim hizmetleri sunan bir kurumda aldıkları aile eğitimi programı ile olumsuz duygulardan kurtularak çocuklarıyla daha olumlu ilişkiler kurabileceklerini fark ederler.”

Yukarıda verilen örnek olay doğrultusunda bir drama çalışması hazırlayınız. Hazırladığınız drama çalışmasını lider rolü üstlenerek sınıf ortamında uygulayınız.

- **Materyal:** Kartonlara çizilmiş ya da yapıştırılmış farklı yüz ifadelerini içeren maskeler yer alır.
Arkadaşlarınızı önceden çalışmanızdan haberdar ederek ortak çalışmayla maske hazırlanmasını sağlayınız.
- **Süre:** 1 ders saati

KONTROL LİSTESİ

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri Evet, kazanamadığınız becerileri Hayır kutucuğuna (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri		Evete	Hayır
1	Engelli bireye sahip ailelerin geçirdiği evreleri incelediniz mi?		
2	Örnek olayda ailenin geçirdiği evre ve aşamaları belirlediniz mi?		
3	Drama uygulama basamaklarını incelediniz mi?		
4	Drama çalışma planı hazırladınız mı?		
6	Isınma çalışmaları hazırladınız mı?		
7	Esas çalışma için verilen örnek olaya uygun etkinlik planladınız		
8	Rahatlama çalışmalarına yer verdiniz mi?		
9	Tartışma- değerlendirme için uygun sorular hazırladınız mı?		
10	Sınıf ortamını drama çalışması için düzenlediniz mi?		
11	Etkinlik için araç- gereçleri önceden hazırladınız mı?		
13	Çalışmayı lider rolünü üstlenerek sınıfta arkadaşlarınızla uyguladınız mı?		
14	Belirlenen süreye uydunuz mu?		

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme sonunda “Hayır” şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme faaliyetini tekrar ediniz. Bütün cevaplarınız “Evet” ise bir sonraki modüle geçmek için öğretmeninize başvurunuz

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ-1'İN CEVAP ANAHTARI

1	C
2	B
3	A
4	D
5	D
6	C
7	A
8	A
9	B
10	B

ÖĞRENME FAALİYETİ-2'NİN CEVAP ANAHTARI

1	Y
2	Y
3	D
4	Y
5	D
6	D
7	D
8	Y
9	Y
10	D
11	Y
12	D
13	Y
14	D
15	D

KAYNAKÇA

- 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükümünde Kararname,1997.
- Cavkaytar Atilla, İbrahim H. Diken, **Özel Eğitime Giriş**,Kök Yayıncılık,Ankara 2005.
- Dünya Sağlık Örgütü, **Dünya Engellilik Raporu**, 2011.
- [http:// aop.eogrenme.anadolu.edu.tr/eKitap](http://aop.eogrenme.anadolu.edu.tr/eKitap) (07.09.2015/21:10)
- [http:// dergiler.ankara.edu.tr](http://dergiler.ankara.edu.tr) (12.09.2015/ 10:00)
- [http:// orgm.meb.gov.tr](http://orgm.meb.gov.tr)
- [http:// siteresources.worldbank.org](http://siteresources.worldbank.org) (08.09.2015 /10:50)
- [http:// sosyal.amasya.edu.tr](http://sosyal.amasya.edu.tr) (07.09.2015/21:30)
- <http://sgb.meb.gov.tr> (08.09.2015/11:45)
- <http://www.rehabilitasyonkitaplari.com> (21.09.2015/ 09:30)
- Kulaksızoğlu Adnan, **Farklı Gelişen Çocuklar**, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 2015.
- MEB Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim,2015.
- MEB Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2006.
- MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, **Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Yol Haritası**, Ankara, 2004.
- MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, **Bütünleştirme Kapsamında Eğitim Uygulamaları Öğretmen Klavuz Kitabı**, Ankara, 2013
- MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, **Kaynaştırma Yoluyla Eğitim Uygulamaları Klavuz Kitapçığı**, 2015.
- MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, **Mesleki Eğitimde Bütünleştirme Uygulamaları**, Ankara,2013.
- MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, **Neden, Nasıl, Niçin, Kaynaştırma**, Ankara,2010.
- Özsoy Yahya, M. Özyürek, S. Eripek, **Özel Eğitime Giriş**, Ankara, 1998.
- Sucuoğlu Bülbin, **Türkiye’de Kaynaştırma Uygulamaları**, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, Ankara, 2004.